

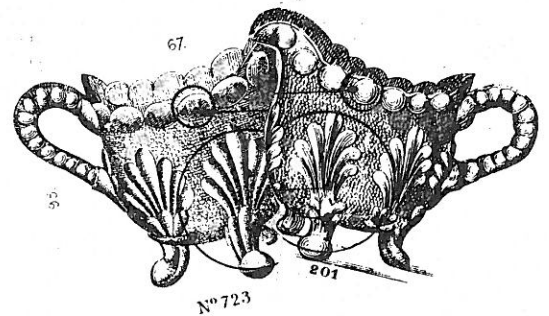
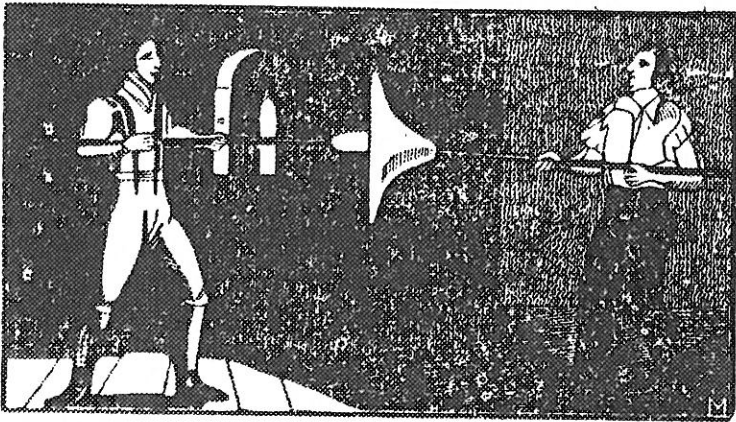
GLASNYT

December 1994

Nummer 19.

10. årgang

Udgivet af Glashistorisk Selskab Aalborg * 1976
Ansvarshavende: Jørgen F. Rønnest & Poul Schjelder
GLASNYT/ G.S.Aa., Spartavej 3, 9270 Klarup

18 Cl 35

HG.12 36cl.

Toldkontrolnummer. I henhold til toldloven af 1924

Indhold:

- s. 2- 3: At skelne eller ik' at skelne;
"SUKKERSTEL" fra GA og KG.
- s. 4: Maskinkode på ØL flasker.
- s. 5- 7: Blev der fremstillet mælkeglas i Aalborg ?
- s. 8: Harald Roesdahls sidste arbejde.
- s. 9-12: Tidsskriftsartikel år 1857.
Glassets Historie og Forfærdigelse.
- s.13-14: 2x PATENT.
- s.15-18: Toldkontrolnummer.
- s. 19: Bundopstikning!
- s. 20: Glasvennen Mogens Schlüter.

Redaktion af dette nr. Jan Kock og Poul Schjelder.

Mogens Schlüter.

At skelne eller ik' at skelne; "SUKKERSTEL" fra GA og KG.

I GLASNYT nr.18 maj 1994, referat fra 26.01.94 - SUKKERSTEL!

Her kom J.R. ind på forskellen på sukkerstel No.723 KG. og nr.200/201 GA. hvor den mest i øjefaldende forskel var "PERLEKANTEN" ovale på Kastrup, runde på Aalborg, i hvide og lyseblå samt opalhvid. Her var det JR's påstand, at dette ikke var muligt, at se forskel på de to værkes sæt! set ud fra div. egne sæt i opalhvid, lyseblåt og hvide. Ej heller skulle Glasværket i Aalborg havde fremstillet sættet 200/201 i lyseblå og opalhvid, da dette ikke var tradition for GA. at udbyde presset glas i de nævnete farver ???

Her tillader jeg at komme med min påstand til dette: Da jeg er ejer af flødekanden GA.nr.201 i lyseblå, (med den runde perlekant) som er arvegods fra min farmor, der var bosiddende i kvarteret omkring glasværket i Aalborg, jeg ser derfor ikke nogen grund til, at den ikke skulle være indkøbt /fremstillet på Glasværket i Aalborg.

Ligheden med min flødekande/201 og tegningen i Aalborg kataloget er slående, men derimod afviger fra Kastrups kat.1886 Plan D.Nr.1 No.723. Det at man ikke skulle, i følge "tradition" havde fremstille lyseblå og opalhvid, det er noget af en UBEGRUNDET PÅSTAND!. Jeg tillader mig herved at fremhæve, at Glasværket i Aalborg på lighed med andre værker har fremstillet og udbudt "couleurte glas-arbejder" fremdeles glas af alle sorter efter ønske; dette fremgår af priis-courant 1859-1909. Opalglas (benhvidt/mælkekeglas) kan jeg ikke med sikkerhed bevise at være fremstillet på GA. men her bør nævnes typiske glas fremstillet af benhvid; såsom pomadeglas, sukkerglas samt redeæg ol. Med hensyn til det lyseblå kan her fremhæves den nok så kendte lyseblå petroleumsflaske fra GA, se Danske flasker side 398 Fig.561. Som afsluttende bemærkning kan nævnes at iflg. prislisterne fra KA. 1890/1895/1900 udbydes 723 kun som hvide/kulørte/opal, i 1910 kun hvide hvorefter i 1918 helt er udgået. Dette fremgår således ikke klart af KA's prisliste om 723 er fremstillet i lyseblåt? Forøvrigt har den lyseblå farve varieret meget for de sukker/fløde sæt 723 & 200/201 som jeg har set.

Med dette udsagn tillader jeg derfor at påstå det er muligt af kende forskel på GA. nr.200/201 og KG. No.723. på perlekanten runde eller ovale, samt GA har fremstillet 200/201 i lysebå og evt. opalhvid.

NB. Efter at GS havde genoptrykt KG. kat.1886 Plan D.Nr.1 i 1978, tog jeg en kopi af KG 723. og GA. 200/201 monterede det på et A4 ark for her at sammenligne, og makerer, så det var klart at se div.forskelle. Resultatet af dette blev senere anvendt på et kursus om GLAS ved Jan Kock på Folekuniversitetet. Her blev man ret så enig om at dette var muligt! at se forskel på sukkerstel GA.200/1 og KG.No.723. ved sammeligning efter kat. og perlekanten m.m. efter de meget vellignende tegninger.

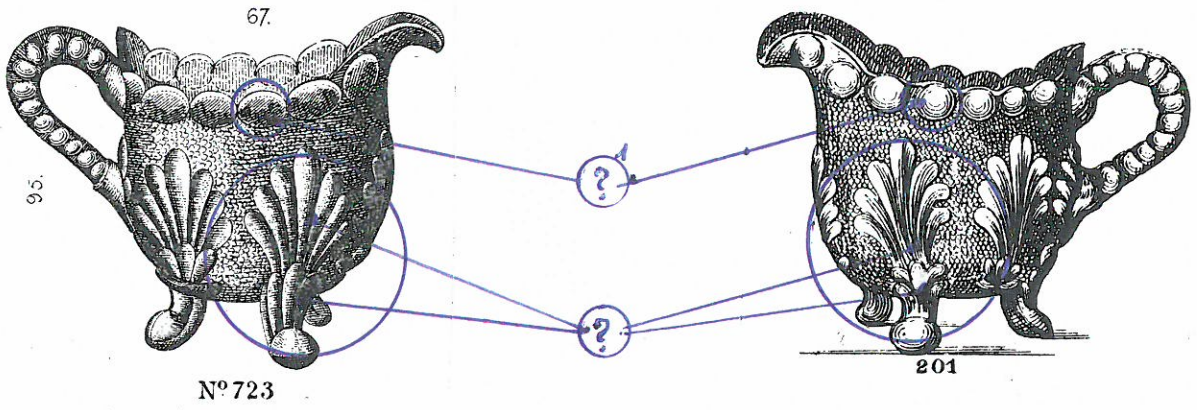
I det herrens år 1994. / Poul Schjelder.

Kastrup

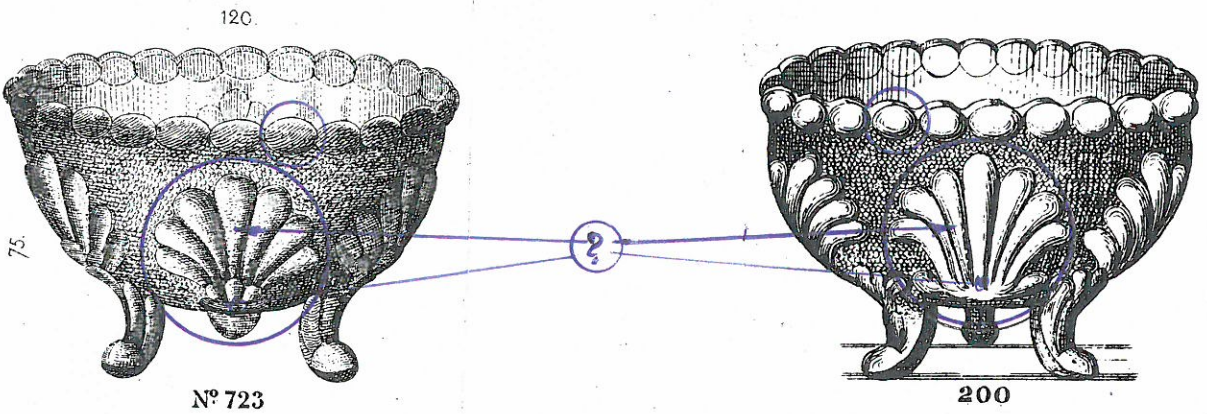
Aalborg

Sukkerstel.

KASTRUP

AALBORG

⊙ = 723 oval. 201 rund perlekant

Maskinkode på ØL flasker ; "DOT CODE" indført i 1989.

Prikker og mellemrum placeret på flaskens hæl, bestående af 13 fordelt på 9 prikker og 4 mellemrum med en indbyrdes afstand på 3 m/m samt en totallængde på 37 m/m.

|||||

- Eks. a.) = formnr. 45
b.) = formnr. 01
c.) = formnr. 21
d.) = formnr. 38
e.) = formnr. 16

Tekst under flaskens bund.

- a.) B (H) 45
b.) A (H) 1
c.) B (H) 21
d.) A (H) 38
e.) B (H) 16
1. 2. 3.

Holmegaards Glasværker, 1981-

1. = Årstalskode. A : 1991, B : 1992, C : 1993, osv.
2. = (H) Holmegaards Glasværks symbol fra 1981
3. = FORMNUMMER. (samme nr. som DOT CODE)

DOT CODEN. Den er indført i 1989 og er en ren intern code.

Den referere udelukkende til form-nummeret, således at man kan sortere et bestemt formnummer fra straks efter maskinen. Hvis den videre kontrol gennem sorteringsmaskinerne viser, at et bestemt formnummer har en fejl, kan man via dot-coden sortere disse flasker fra inden de når kølerøret, hvor de unødigt vil fylde op.

Her er vist coden fra nr.01 samt 10/20/30/40/50/60/70/80/med 90. som sidste code.
o = prikker x = mellemrum.

CODE NO. 01 : ooooooxxoo / 10 : ooxooxoooo / 20 : ooxoxoxoooo

30 : ooxooxoxoooo / 40 : ooxooxoooo / 50 : ooxoxoxoooo / 60 : ooxooxoooo

70 : ooxooxoxoooo / 80 : ooxooxoooo / osv. frem til code 90 : ooxooxoxoooo

M.S. / P.S. maj 1994

BLEV DER FREMSTILLET MÆLKEGLAS I AALBORG ?

Glasnyt's redaktør Poul Schelder ringede mig op og spurgte, om Kryolitselskabets arkiver kunne bidrage til afklaringen af, om Aalborg Glasværk har fremstillet mælkeglas. Svaret er, at man sandsynligvis har eksperimenteret med mælkeglasproduktion i 1891.

Men først lidt om mælkeglas.

Mælkeglas er en af mange betegnelser for hvidt, ugenomsigtigt glas. Betegnelsen stammer sandsynligvis fra Tyskland, hvor man tidligt sondrede mellem benglas og mælkeglas. Benglasset får sin hvide masse ved tilsætning af benaske, d.v.s. kalciumfosfat som hovedkomponenten fra brændte knogler. Mælkeglasset opnår sin farve og glans ved tilsætning af aluminiumflourider eller andre flourider. Ugenomsigtigheden opstår i begge tilfælde ved udkrystallisering under glassets hærden. Betegnelserne benglas, mælkeglas, opalglas, kryolitglas og senere albatringlas og alabasterglas er dog brugt i flæng og jeg kender ikke nogen kilde, der nøjagtigt definerer forskellen. De enkelte fabrikkers recepter indeholder da også blandinger af de anvendte kemikalier.

Mælkeglassets opblomstringstid starter midt i forrige århundrede og tager fart hen mod århundredets slutning ved produktionen af beholdere til petroleumslamper, lampeskærme, parfumeflakoner og kunstglas.

Omkring 1870 eksperimenterer bøhmiske og schlesiske glasværker med tilsætning af ren kryolit (natrium-aluminium fluorid) til glassmassen og opnår derved den smukke opalglans samt stor hårdhed og styrke. Da fluoriderne samtidig reducerer glassets smeltepunkt, er der også tale om en økonomisk besparelse.

Forbruget af kryolit til glasfremstilling stiger pænt gennem 1870'erne men midt i 1880'erne dukker der syntetiske erstatningsprodukter op, som på grund af lavere pris overtager en væsentlig del af markedet (Albatringlassene).

Kryolitten bliver dog aldrig slået helt ud. Helt frem til produktionens standsning i 1990 var der glasværker, der anvendte kryolit.

Aalborg Glasværk og kryolit

Øresunds Chemiske Fabriker som kryolitfabrikken på Strandboulevarden i København hed indtil 1940, leverede kemikalier og især flusspath til glasværket i Aalborg (se artiklen i Glasnyt april 1991). Det ældste brev fra glasværket jeg kender, er fra 5. juni 1872 :

Øresunds chemiske Fabriker Kjøbenhavn

Med Skipper Cortsen, som een af Dagene vil melde sig hos Dem, bedes mig sende saa meget Flusspath som han kan lade. Fuld Ladning kan han dog nok ikke have dennegang, men desto før kan jeg jo så faa noget igjen. De sende mig sidst en foustage svovlsur Natron, som jeg skulde have retourneret Dem, da jeg ej kan bruge det, men jeg har hidtil glemt det. Deres hengivne O. Levinsen

Flusspaten indgik i Aalborg Glasværks flaskeproduktion. Fra 1888 kan ØCF ikke længere levere flusspat, men der er også andre problemer :

Aalborg den 6te Juni 1887

Som De vil errindre anmodede jeg Dem i Efteraaret om fremtidig at angive Flusspath til mig som "Kryolit Affald", idet Toldvæsnet her ej længere vil nøjes med de hidtil opkrævede ubetydelige Havnepenge naar Varen indføres under det første Navn, men forlanger 100re pr. 100 pd; De lovede mig ogsaa dette i Deres Svar, men det maa være blevet glemt .."

Mælkeglas

Men tilbage til mælkeglasset. Den 4/12 1890 skriver glasværket til I. P. Suhr & Søn, som administrerede "Kryolith Mine & Handelsselskabet", der drev selve kryolitbrudet i Ivigtut :

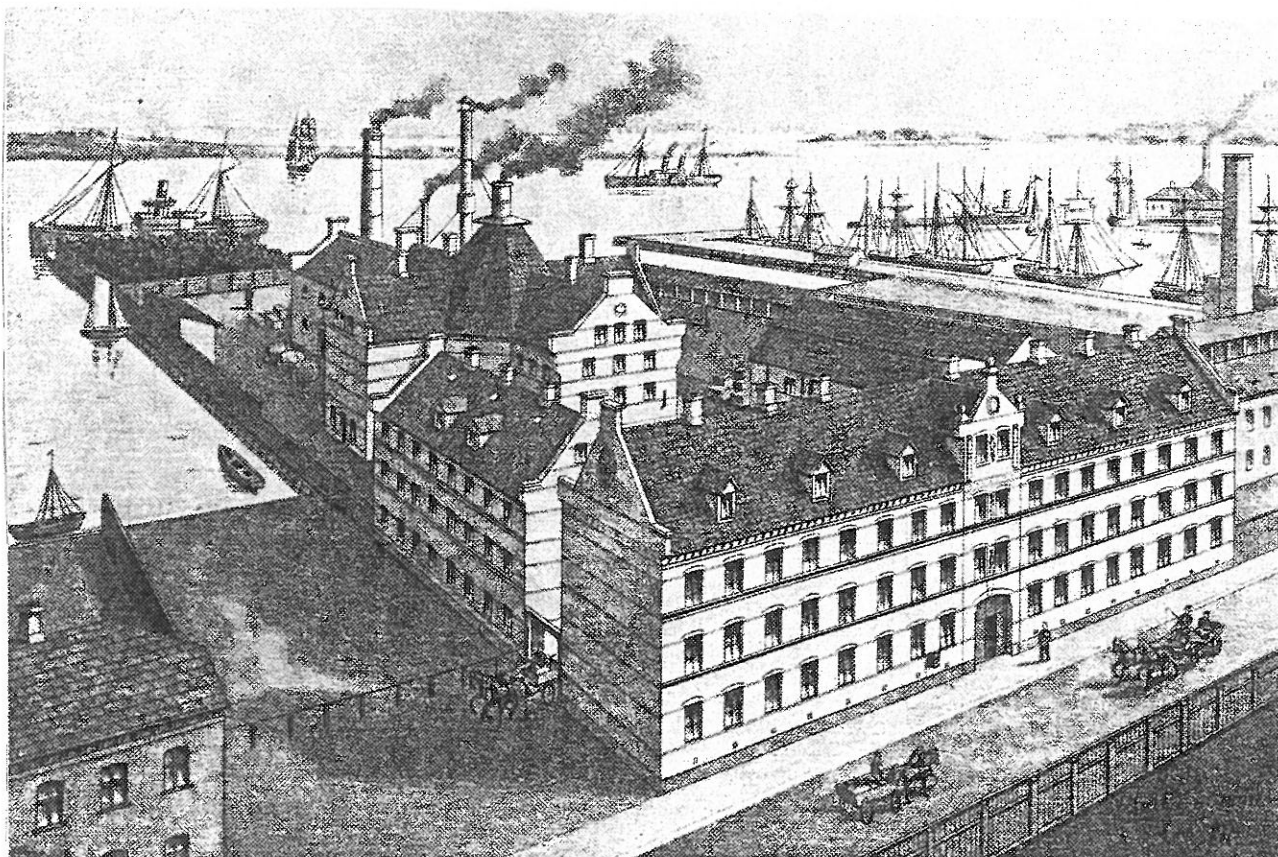
Herrer I. P. Suhr & Søn, Kjøbenhavn

De bedes godhedsfuldt til Prøve sende mig 50pd prima Kryolith, som det anvendes til Glasfabrikation. Min agt er at bruge Kryolithen til Fremstilling af mælkehvidt Glas, men da jeg ikke tidligere har lavet denne Art, ønsker jeg foreløbig een som Prøve at eksperimentere med. Billigst Pris for større Partier bedes mig samtidig opgivet. Deres ærbødigste Aalborg Glasværk A Seedorf

Brevet er besvaret den 6/12, men jeg kender desværre ikke svaret. Ej heller fremgår det, om der senere er gennemført regelmæssige leverancer, af kryolit, men jeg tror det ikke. Glasværket kan imidlertid have valgt andre løsninger.

Vi kan således konstatere, at værket sandsynligvis i 1891 har forsøgt sig med produktion af mælkeglas.

20. november 1994 Peter Schmidt-Hansen

Glasværket
i
Aalborg.

4 ni Febrer 1870.

Herrn F. P. Secker & Søn,
Höbenschwarz.

De betes godhedsfølelse til Paris
re sende mig 500 fr. pr. piece Troy,
delt, som det anseendes til Gasfer,
konstruktion. Min Lyk og de brugs
de trykloster til fremstilling af
sælskabsnit Gas, men de by de
teklager har lavet samme sort,
Guder by forliden Lene og
Paris de eksperimenter. sent.
Billetet Paris for store Paris
betes mig sandelig og jeg's
vek.

Paris at hørte
Gaarvatten Aalborg
A. Seedorff.

Harald Roesdahls sidste arbejde - et katalog til glassamlingen på Anneberg.

Først på sommeren, d. 20. juni, døde Læge Harald Roesdahl. Begravelsen foregik fra kirken i Tandslet på den smukkeste, alsiske sommerdag, man kan tænke sig. Naturen havde den dag iklædt sig sin bedste dragt. Skoven og de levende hegn stod friske og grønne, og på markerne var rige afgrøder godt på vej. Ikke en vind rørte sig, og over det hele skinnede solen fra en blå, klar sommerhimmel. En sidste livesbegræftigende hilsen fra den ø, som var blevet Harald Roesdahls.

"Blomsterne" af den sønderjyske kultur optog Roesdahl meget. Gennem årene indfangede han så meget viden om porcelæn, fajance, glas og andre kunstindustrielle og kulturhistoriske emner, at han blev anset for at være en af de fineste kendere inden for de områder han interesserede sig for.

Det at samle var ikke nok, som den nysgerrige var Roesdahl altid i gang med at søge, indsamle og systematisere viden, om det emne der for tiden var i fokus. Hans konstante søgen efter større erkendelse var umættelig, aldrig give op, altid stille nye spørgsmål og opbygge hypoteser, som kunne være med til at afklare uløste problemer. Den indsamlede erfaring blev altid med stor glæde delt med andre. Ved flere lejligheder udstillede han dele af sine samlinger og gennem foredrag, artikler og bøger formidlede han sin viden.

I 1977 lå bogen "Gamle glas og karafler" færdig fra hans hånd. Heri fremlagde den kyndige samler sine glas, kommenteret med den viden, som det havde været muligt at komme frem til. I 1992 kom et kommenteret katalog over hans glassamling i forbindelse med, at den var udstillet på Museet på Sønderborg Slot. Samlingen blev i 1994 vist på Anneberg i Nordsjælland og åbnede kun nogle uger inden Roesdahl døde.

Samlingerne på og miljøet omkring Anneberg havde Roesdahl haft kontakt med i en årrække. Den store samling af glas, som fabrikant J.C. Hempel gennem årene havde indkøbt, er permanent udstillet på Anneberg, men stod delvis uordnet og trængte til at blive bearbejdet af kyndige hænder. En sådan udfordring kunne Roesdahl ikke lade ligge. Da samlingen er på omkring 1000 glas, og indeholder både oldtidsglas og glas fra de store glascentre ude i Europa fra de sidste 300 år, var det ikke nogen lille opgave.

Samlingen er nu ordnet efter den rige sagkundskab Roesdahl havde at øse af. Næsten til det sidste blev der fra hans side arbejdet på at færdiggøre det ledsagende katalog.

Kataloget er bygget meget systematisk op, og gennemgår montre for montre og hylde for hylde hele samlingen. En eller flere monter er centreret omkring et emne eller et produktionssted. Derfor gives der i kataloget en generel indføring til den historiske baggrund og de problemstillinger, som den eller de aktuelle monter rummer. Netop disse oversigter er væsentlige og givtige, for de giver en let og bearbejdet adgang til et stof, som ellers ville skulle samles mange steder fra. Derefter gennemgås hvert enkelt glas, ofte med fyldige kommentarer og henvisninger. For ikke at tynde selve gennemgangen af samlingen er den rent beskrivende del af glassene anbragt i et separat register. En utraditionel løsning, som er lykkedes, fordi hver montre med alle glassene er fotograferet og gengivet ved den egentlige gennemgang.

Roesdahl oplevede ikke selv at se kataloget færdigt fra trykkeriet. Men det vil stå som et værdigt minde over en engageret og kritisk kender af vor kulturarv.

Jan Kock

Harald Roesdahl: Den Hempelske Glassamling på Anneberg. Holbæk 1994. ISBN 87-87575-18-3. Kataloget er på 154 sider og er rigt illustreret. Kataloget kan købes på Anneberg-Samlingerne eller hos Historisk Samfund for Holbæk Amt, c/o Museet for Holbæk og Omegn, Klosterstræde 14-16, 4300 Holbæk. Pris 100 kr. plus forsendelse.

Dansk Penning-Magasin

til

nyttige Kundskaber's Udbredelse.

1857. No. 127.

Udgivet af E. L. Thaarup.

5 Aarg No. 10.

Afbildningerne tildels fra Flincks Institut.

Trykt i Bendixens Enkes Bogtrykkeri.

Eksistensen af dette magasin er nok ukendt for de fleste. Det udkom ellers i en længere årrække i første halvdel af 1800 årene, en gang ugentlig med, som det hedder i en annonce, "et Ark med 2 á 3 Afbildninger, til den særdeles billige Pris 4 Sk."

Indholdet er så absolut blandet. Man får det klare indtryk, at forlæggerens mål med bladet har været i en let form at fortælle og oplyse om alle sider af vor tilværelse. Den første artikel i dette nummer har således krebsen som emne, og efter artiklen om glas følger en om Nordfriserne.

I artiklen "Glassets Historie og Forfærdigelse" berettes først om hvorledes kendskabet til glas fandt sted. Det er den gode, gamle historie om de fönikiske søfolk, som tænder bål på stranden.

Ellers er emnet for artiklen vinduesglas. I en kort oversigt gøres der rede for hvor tidligt rudeglas vandt indpas i de forskellige egne af Europa. Derefter gives en beskrivelse af selve fremstillingen af vinduesglas dels ved hjælp af kronglasmetoden, af forfatteren kaldet måneglas, og dels ved cylindermetoden.

Værd at lægge mærke til er, at det nævnes, at man tidligere smeltede råmaterialerne til glasset i særlige fritteovne, men at man ikke længere benytter den metode. Nu smelter man glasset direkte i potterne.

Sætternissen har desværre været på spil hos bogtrykkeren, illustrationerne i spalte 153 og 154 er anbragt i forkert rækkefølge. Læses billederne i den rækkefølge de er nummereret får man dem i den rigtige rækkefølge.

Jan Kock

... som og af andre Dele af Krebsen er for ubetydelig, til at vi skulle opholde os ved at anføre dem.

Glassets Historie og Forfærdigelse.

Man har ingen bestemte Angivelser af den Tid, paa hvilken Frembringelsen af det nu saa almindelig brugte og bekjendte Glas først lykkedes. Efter den ældre Plinius's Fortælling, som levede i det første Aarhundrede og var en af de lærdeste Romere, blev det opfundet ved et Tilfælde. Föniciske Søfolk skulle nemlig en Gang være landede i Nærheden af Bjerget Karmel ved den sandige Bred af Floden Belus i det nuraarnde Syrien og der have tændt Ild for at koge deres Mad. Da de ikke fandt store Stene i Nærheden, hvorpaa de kunne sætte deres Grøder over Ilden, hentede de i den Hensigt store Stykker Salpeter, hvoraf deres Lading bestod, fra deres Skib. Ved Ilden smaltede nu en Del af dette Salpeter og dannede ved Blandingen med Asken og Sandet, efterat Ilden var slukket, en Masse, som ikke var andet end urent Glas. Den fuldkomnere Tilberedelse deraf blev derpaa snart opfundet af Fönikerne, og Indbyggerne i Siden opnaaede derved særdeles Berømmelse; dog bliver den Kunst, efter Behag at forme Glasset ved Pusten og Skjæren, betragtet som en senere Opfindelse af Egypterne. Iøvrigt bevise de Glasstykker og Skiver, som man har fundet i de gamle ægyptiske Grave og andre forældne Bygninger fra Oldtiden, at Glassets Opfindelse i ethvert Tilfælde maa hensættes i en meget tidlig Tid, og vel over 1000 Aar f. Chr.

Til Italien og Rom synes Glasmesterkunsten at være bragt i Begyndelsen af den christelige Tidregning, der at være videre fuldkomngjort og derfra udbredt til de romerske Provindser i det vestlige Europa. Om Glassets tidligste Anvendelse til Vinduer hersker der den

samme Uviisethed; tilføreligt er det dog, at allerede i det 3die Aarhundrede nogle Kirker i det sødlige Europa fik brogede Glasrunder. Tidligere betjente man sig dertil af Marienglas, Hornplader, tyndt, skræbete Huder og lignende Ting.

Endnu i Aaret 671 maatte man ved Døbnin- gen af et nyt Abbedi i England forskrive Glarmestere fra Frankrig for at forsøne Kirken med Glasvinduer, og først ved Enden af det 10de Aarhundrede begyndte de Fornemme at lade sig gjøre Glasvinduer. Men ind- til det 17de Aarhundrede synes desuagtet Forkærdielsen af Glaslet der at have staaet paa et meget lavt Trin, og hævdede sig ogsaa da kun ved Arbejdere hidkaldte fra Ve- nedia, hvor den Gang berømte Glasfabriker fandtes. I Frankrig blev Glasfabrikationen i Begyndelsen af det 11de Aarhundrede betydelig forbedret, og blev agtet saa højt, at kun Folk af adelig Herkomst turde beskæf- tige sig dermed, hvorfra ogsaa endnu i det 17de Aar- hundrede Arbejderne i Glasfabrikerne bleve fremfor alle andre kaldte Herter eller de adelige Glarmestere. Der blev ogsaa 1688 ved Abraham Thewart Støbningen af store Spejlglas opfunden, og den den Gang oprettede Fabrik i St. Gobin i Aisnedepartementet hører endnu til de fortrinligste. I Portugal blev den første Glas- fabrik anlagt i Begyndelsen af det 18de Aarhundrede af Englændere, i Sverrig 1611 formodentlig af Tyskere.

I Tyskland selv synes Glasarbejdet ikke at have været ubekendt allerede for det 8de Aarhundrede; imid- lertid findes de første Efterretninger om brogede Glas- vinduer i Kirker først i det 10de Aarhundrede, og end- nu i Aaret 1158 berømmer Kardinal Wneas Sylvius det som en af Staden Viens Herligheder, at de fleste Huse havde Glasvinduer. Derved maa man iøvrigt ikke tænke paa vore store og klare Glasfliser, men kun paa hine smaa runde, i Bly indfattede, som endnu hist og her findes i gamle Bygninger. I det 18de og 19de Aarhundrede har dog Glasfabrikationen i Tyskland op- naaet en Udvidelse og Fuldkommenhed, fornemmelig i Kongeriget Böhmen, som sikrer dens Frembringelse Af- sætning til alle Verdens Egne, og hvorved de kunne káp- pes med de engelske.

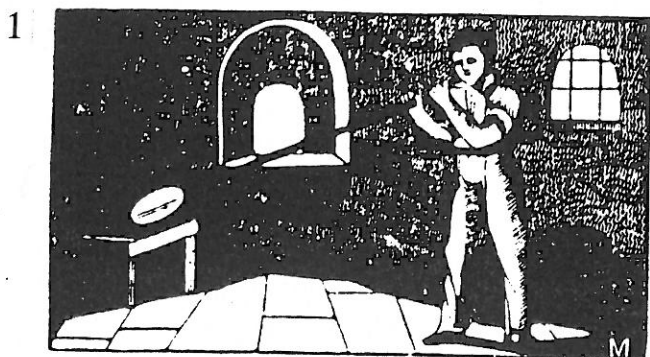
Hvad nu Tilberedelsen af Glaslet selv angaaer, saa skeer denne ved Sammensmæltningen af Kiseljord, Glasstø, Hovedbestanddel, der sædvanlig bruges som Kvarts eller Kvartsand, og smaa Tilfætninger af Stau- terkalk, Potaske, Kalk, Saltpetet, Blyglod og Menn, og gamle Glasstykker eller saakaldet Brudglas hvorved Smæltningen meget fremskyndes. — Alle disse Stoffer blive mer eller mindre rensede og pulveriserede, efterom en bedre eller ringere Slags Glas skal tilbered- des, hvoraf Flaageglaslet er det flætteste.

Tidligere bleve de omhyggeligen sammenblandede Materialier, eller den saakaldte Glasstø, først i en særegen Døn frittet, d. v. s. i en Smæltedigel ophedet næsten indtil Smæltning, førend den egentlige Smælt- ning, for at bortdunste den deri værende Vand- og Kulsyre, og tilintetgjøre det fortrændelige Stof. Men i vore Dage foretrakker man den affødrede Gløden af de forekommende urene Tilfætninger for denne Behand- ling af den hele Glasmasse.

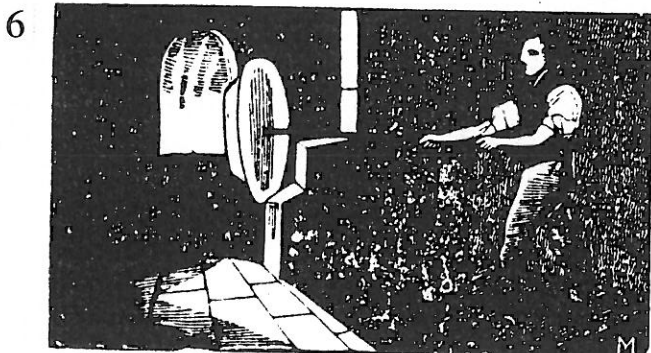
Smæltningen skeer i egne, dels runde, dels firkan- tede Døne, af hvilke de for Jdrens Virkning umiddel- bare udfatte indvendige Dele blive igjen istandsatte af det idbestandigste Material, nemlig et i Dønilden usmæl- teligt Ler, da de skulle modstaa en Hede af 3500— 8000°, og om muligt ophedes uden Afbrudelse i mere end et Aar igjennem. I den nedre Del af Dønen ligger ligeover for hinanden de til Skerstenen hørende Ab- sninger, men imellem samthe over Skerstenen ere de em- trent en Aen dybe og brede, runde eller firkantede Smæl- tegrøder anbragte, som ligeledes bestaa af hint idbestan- dige Ler, og for enhver af hvilke der i Dønen paa den Side, hvor de ere, findes en Absning, som kan tillukkes.

Først efter at disse Smæltgrøder ere ophedede ind- til Hvidglødning, kommer Glasstøen deri ved Hjælp af Jernkuffer, og opnaaer nu i 15—24 Timer en Til- stand af fuldkommen Flydenhed. Indeholdes deri end- nu Dele, som ikke gaa ind i Glasdannelsen, saa samle disse sig, som en tyndflydende Masse, kaldet Glasstum, paa Overfladen, og borttages ved Hjælp af Jernskeer. Men naar Glasmassen endelig er tilstrækkelig rensed, saa bliver den hidtil iagttagne højeste Hede noget formind- sket, for at Massen kan blive mere tykflydende og fliget til Forarbejdning. Sædvanligen indbefatter man de deraf forærdigede Artikler under det sælles Navn Tavle- glas, almindeligt til Vinduesrunder, Hulglas eller Glas- kar af alle Arter, og Spejlglas.

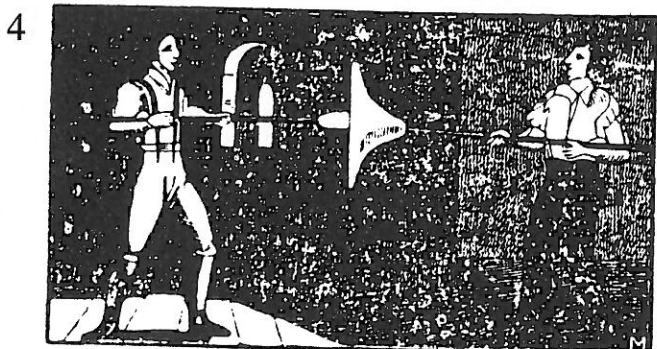
Tavleglaslet plejer at besidde en særdeles Haardhed og tilberedes paa en dobbelt Maade, nemlig som Maas- neglas, i England kaldet Crownglas, og som Baltseglas. Ved den første og ældre Maade tage Arbejderen den til enhver Tavle nødvendige Glasmasse ud af Glasgrøden med den saakaldte Pibe, et Blæserør af Jern, oven- til forsynet med et Haandgreb af Træ, og nedentil med en legledannet Tilfætning, hvilket han dopper deri ligesom Børn dyppe Lerpiberne i Sæbeskum, naar de gjøre Sæ- bebobler. Naar han har Masse nok, saa giver han samme ved Rulning paa en glat Jerntavle

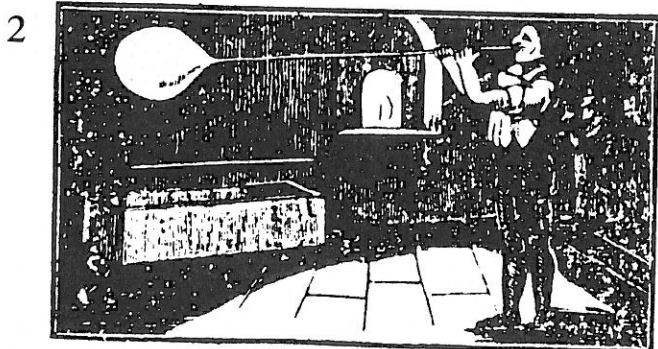
1 en regelmæssig Stikkelse, og blæser den da ved Hjælp af Røret op som en Pære,

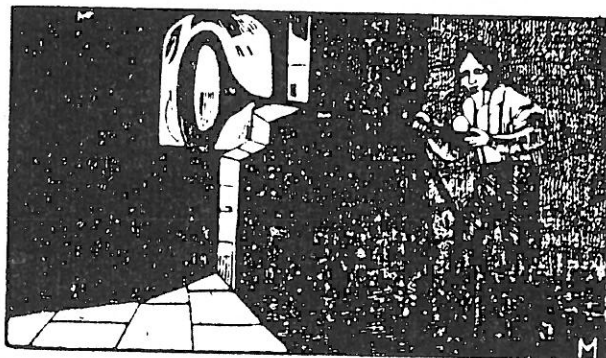
6 hvorved han søger at forlænge Formen ved at lægge den paa en Jernrulle, der er gjort fast ved en Art Bænk. Det forstaaer sig i øvrigt, at under denne og den følgende Fremgangsmaade bliver Massen ved gjentagen Varmen ved Jlden vedligeholdt i den Tilstand, at den lader sig strække. Naar Massen er tilstrækkelig oppustet saa bliver den, foran en dertil bestemt større Abning i Ovnen, ved Hjælp af Røret, som da ligger paa en til Arbejdernes Bestikkelse imod Heden anbragt Skjærm-mur, traat i en hurtig drejende Bevægelse,

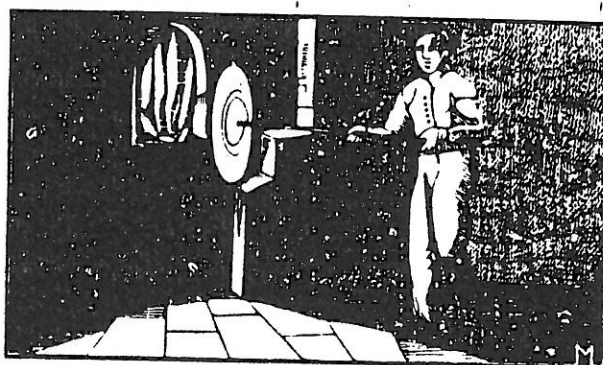
4 hvorved den Røret modsatte Flade, ligesom Værens Bænd, trækker sig flad. Paa denne Flade sætter nu en en anden Arbejder det saakaldte Hestejern fast, som ferud er opvarmet og dyppet i Glasmassen,

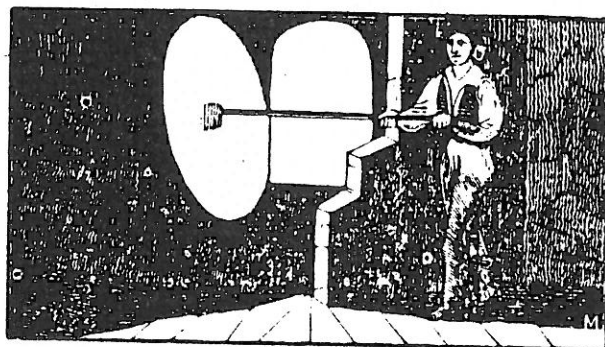
154 og kun sidder saa fast som Røret. Men dette sidste bliver nu affaaet. Omdrejningen fortsat ved Hjælp af Hestejernet foran Ovnen,

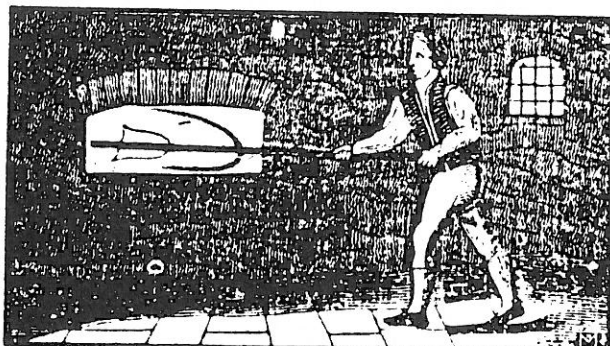
3 indtil den endnu ophøjede Side bestandig trækker sig fladere,

5 og det Hele endelig ved Svingkraften er blevet forvandlet til en blot i Midten endnu noget tykkere, men ellers ligebannet Skive.

7 Nu bliver denne lagt paa et Lag ved Afke i Nærheden af den med Smelteovnen sædvanlig i Forbindelse staaende Kuleovn, og derfra, efterat Hestejernet er aflaget, ved Hjælp af en Gaffel, lodret traat i Kuleovnen.

8 I denne afkøles Glasfæst efterhaanden, hvilket med meget store Glas undertiden varer i Uger, thi ved pludselig

3

5

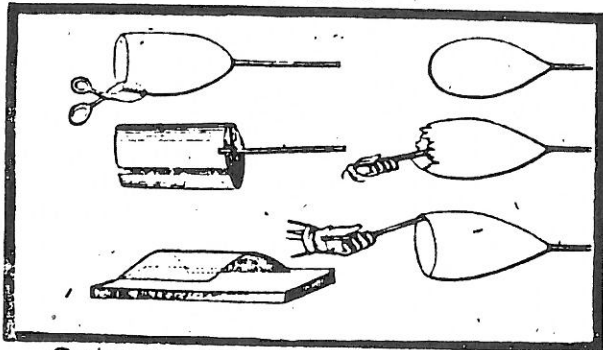
7

8

11

lig Afkøling vilde det blive meget for let til at springe. Senere blive Skiverne, som ofte holde flere Fod i Gjennemsnit, flaarne i to halvkræddannede Dele, hvorved man borttager den midterste Del, og herfra hidrører Navnet Maaneglas.

Forfærdigelsen af Valtseglasfæ er en tyn Dpfindelse og udfordrer ligeledes at Glasmasfen først bliver oppustet valtses eller pæredannet (Fig. 9). Herpaa bliver Bunden af Blæren gjenembrudt med en Jernstang (Fig. 10), efterhaanden udvidet (Fig. 11), da opflaaret paa Siden (Fig. 12), bragt i en Valtseform og Glasfæ lagt paa en Jerntavle (Fig. 13 og 14), hvor det erhoder den sidste Form.

Speilglasfæ bliver forfærdiget med særdeles Omhyggelighed, dels som Tavleglasfæ, dels støbt, idet man lader den smaltede Glasmasfe paa en Tavle af Kobber eller Bronze, som paa Siderne er forsynet med Metalcarter, hvis Højde er lige med den forenskede Tykkelse af Glasfæ. Men for at Glasmasfen kan udbrede sig lige jævnt, lader man endnu en glat Metalvaltses løbe paa Listerne hen over Gødnningen. Er Glasstavlen fast nok, saa bliver den, ligesom det paa anden Maade forfærdigede Tavleglas opstillet i Kolovnen for efterhaanden at blive ganske haardt.

Mangfoldigst ere Formerne af Hulglasfæ, ved hvis Frembringelse mangeslags Haandgter, Dvælsse o. s. v. kommer meget i Betragtning. Det meste bliver puffed. Men man benytter ogsaa nu Former af Ler og af Metal, og formaacr navnlig ved Hjælp af de sidste at give de deri puffedes Kar et Udseende, der er meget lig det af de flæne Glasvareer. Til de sidste tages fortrinnsvis Krystallglas, som er mindre haardt end Tavleglas, men som dog, ved almindelig Tykkelse, besidder Krystallens Gjennemsigtighed; ogsaa er det formodentlig en stærkere Blanding af Bly, meget tungt. Ved Tilfætning af andre metalliske Dele kan Glasfæ farves paa forskellig Maade, hvilken Kunst allerede i ældre Tider var bekjendt, og i nyere Dage igjen har vundet meget i Fuldkommenhed; ligeledes frembringes paa denne Maade de kunstige Edelstene, som ikke ere andet end bløhdigt Glas, hvilket er blevet farvet ved Forbindelse med visse Metaloxider, s. Ex. grønt ved Kobberoxd, blaat ved Kobberoxd.

Nordfriserne.

Hertugdømmet Sleesvigs nederste Vestkyst med tilhørende Lær beboes af et Folk, som vel er værdt at blive lidt mere bekjendt her i Danmark end Tilfældet nu er. Dette Folk er Friserne og Landet kaldtes i Middelaeren Nordfrisland for at adskille det fra de øvrige af Friser beboede Strækninger. Fra de sidste Tider af slæde vi langs Nordsoens Kyster fra Rhinen til Eideren et Folk, som altid skildredes med de samme Kjendtegn, det endnu lægger for Dagen. Stedse i Kamp med et oprørt stormende Hav, mod hvilket det maa bestotte sig ved kostbare Diger, vænges det fra Børnsben til Hardsørhed, Koldsindighed og ubholdende Kraft; thi kun ved den yderste Anstrængelse er det muligt at vogte sig for den frygtelige Kjende, der larmende og brusende blot søger et ubevogtet Sted, hvor det kan trænge ind, for stedse ødelæggende at overskylle hele Landet. Men i ældre Tider, da Krig og Kamp var mere almindelig end nu, var dette Folk overalt frygtet og anset, thi den samme Aem, som ved Diger maatte værne mod Havets Anfald, forstod med Kraft at føre Sværdet for at værges sin Frihed, og den Mand, der stod rolig naar Havets Volger ombruste ham, stod ogsaa rolig i Sjendens tattsatte Skarer og stolede trygt paa sin Kraft og sit Mod.

Men hvor man steds maatte være paa Post mod det truende Hav, var det en Selvfølge, at Alle maatte deltage i Arbejdet og Bøderne, og en Stand, hvis Privilegier fritog den herfor, taantes ikke. Alle vare lige, og hverken Forstær eller Adel kunde bestaa iblandt dette Folk, som var delt i en Mængde Fristater, og, med Undtagelse af Høbetierne, var det eneste Folk i Europa, der forsted at vedligeholde sin Frihed indtil de nyere Tider, da indbyrdes Uenighed og en forbedret Krigskunst gjorde dem til et Nov for de overalt lurende Forstær. Men herst mærkeligt er det, at der i Schweiz — den Kanton, som først greb til Vaaben for at tilkæmpe sig Friheden, som Helvetien endnu er i Besiddelse af — findes et Sagn, ifølge hvilket en Koloni fra Nordsoens Bredder skulde have nedsat sig paa Schweiz's Helde, og altsaa Friserne's Kjærlighed til Frihed saa glimrende skulde have bevaret sig ogsaa fjæint fra deres Fædrelands og Nordsoens Volger.

Af visse Friser synes de yderst med Nord, mellem Elben og Eideren, boende at have blandet sig med de omboende Sachser, og af denne Blanding fremkom Ditmarskerne, som blandt alle Friser længst vedligeholdt deres Frihed, men endelig i Aaret 1559 maatte bukke under for Danmarks og Hertugdømmernes fornyede Magt. Nord:en for dem i det nuværende Hertug-

Porter blev i forrige århundrede tappet på særlige flasker, som var lavere og bredere end de gængse ølflasker. Porterflaskerne er oftest glatte, men kendes også med fastblæst tekst fra en række bryggerier. En af de mest almindelige med tekst har på skulderen indskriften "PATENT". I bogen om Danske flasker giver Schlüter et bud på at ordet PATENT kan gå tilbage til Henry Ricketts patent fra 1821.

Henry Ricketts virkede i begyndelsen af 1800 årene i glasbyen Bristol, beliggende i det sydvestlige England ved floden Avon.

Bristol havde da allerede en århundrede lang tradition for produktion af de fleste typer af glasvarer, herunder også flasker. Der er flere årsager til, at produktionen af glas blev så betydelig i netop den del af England. Først og fremmest havde man adgang til gode og billige råstoffer og brændsel. Det sidste i form af stenkul, som siden 1600-årene blev brugt i de fleste engelske glashytter. En anden væsentlig årsag til fremgangen skyl-

des, at Bristol var en af de betydeligste udskibningshavne til de nye kolonier i Nordamerika, på den anden side af Atlanten. Markedet derovre var enormt og aftog blandt andet store mængder af flasker.

The Phoenix glasshouse i Portwall Lane midt i Bristol var et af de meget succesrige glasværker i begyndelsen af 1800 årene. Blandt de skiftende ejere var også Henry Ricketts, som eksperimenterede med at udvikle nye, bedre og mere effektive forme til at blæse flasker i. I 1821 udtog han således sit berømte patent på en tredelt flaskeform med kappe, i stedet for den traditionelle én eller todelte form. Den nye type form havde den store fordel frem for de gamle, at skulderen og halsen nu blev blæst med i én proces. Tidligere måtte disse dele af flasken gøres i en særlig arbejdsproces, efter at flaskens underdel var blæst op i en form.

Mange af de flasker, der er fundet i England og på Amerikas østkyst med ordet "PATENT" indblæst på skulderen, har under bunden indskriften "H. RICKETTS & Co

GLASSWORKS BRISTOL". Denne indskrift kendes i en række varianter.

Som det også ses på hovedet af en regning fra firmaet leverede man "PATENT"-flasken i størrelser passende for vin, cider, øl og porter. Regningen er fra årene mellem 1821 og 1851.

Det er en nærliggende tanke, at de porterflasker vi ser herhjemme med indskriften "PATENT" på en eller anden måde har forbindelse med rettighederne til at udnytte Ricketts patent. Men måske er der en mere ligetil årsag.

Et af de firmaer der brugte porterflasken var firmaet C.R.Evers, som havde specialiseret sig i produktionen af maltpræparater. Fabrikken var grundlagt i 1867 og lå i mange år på Nordre Fasanvej i København. Et af de første produkter man bragte på markedet var Evers Maltextraktøl, som var blevet patenteret allerede d. 1.12.1873. Man gjorde meget ud af at fortælle hvor fortrinlig og sund en ølsort det drejede sig om, og man benævnte den endog "dansk Sundhedsøl". Man gjorde meget ud af at fortælle, at netop denne drik var særlig sund og nærende. På etiketten til flasken pranger alle de guldmedaljer brygget har fået, og køberen blev orienteret om at "Liebig's Metode" er anvendt. Liebig var en i datiden kendt tysk kemiker. Produktionen af denne sunde øl opførte først i 1916.

Maltextraktølet var ganske dyrt, så ved siden af bryggede man et par billigere sorter,

Maltextraktøl
(dansk Sundhedsøl)

Appetitvækkende.
Styrkende.
Velsmagende.

Gammelt, anset Præparat,
som anbefales af talrige
Læger.

Del af annonce fra begyndelsen af dette århundrede. På skulderen står "PATENT".

som også blev leveret i porterflasker. Af firmaets annoncer fremgår, at kun den oprindelige, patenterede øl, blev leveret i en flaske med ordet "PATENT" på flaskens skulder.

Alt peger med andre ord på, at "PATENT"et på den dansk flaske går på indholdet, hvorimod det tilsvarende engelske går på selve flasken. 2x"PATENT"

Jan Kock

Etiket til Maltextraktøllen. Ifølge teksten har drikken mange gode egenskaber.

C.R. EVERS
MALSÆFT
Fabrikeret på Vacuum
Liebig's Metode
Garanteret uforfalsket
KØBENHAVN

GULD-MEDAILLE
AMSTERDAM 1895
BORDEAUX 1896

Den mirakuløse Mædeatbrugs Malt-saften er den at tage en Spiseskefuld for Vædne og en stor Theke-fuld for Børn 3-4 Gange daglig, uden nogen Tilsetning. At tage den oftere kan ikke skade, da den er meget let fordeje-lig. Desuden kan Saften i oven-nævnte Mængde tages i Øl, i Seltersvand, i Kaffe eller i en Blanding af Mælk og Seltersvand. Varm Mælk er især at anbefale hvorved der påmas en behagelig Maltlinje og en meget virk-som Drik.

For vore Præparater foreligger Anbefalinger fra 300 Læger. Se Omslagspapiret!

1895
1896
1897
1898

Toldkontrolnummer. I henhold til toldloven af 1924 blev der, d. 1. april 1928, udsendt en forordning om »*Banderolering af spiritus og vin*«, der senere er blevet fornyet flere gange, sidst i 1967. Om brugen af flasker bestemtes det:

Gennemskinnelige beholdere skal være fyldt til en for den pågældende virksomhed ensartet tappehøjde for hver flasketype.

Det ansvar, som med hensyn til rumindholdet er pålagt virksomhederne, er disse fritaget for i tilfælde, hvor der anvendes såkaldte stemplede flasker, dvs. flasker:

- 1. som er fremstillet af et indenlandsk glasværk.*
- 2. som er istøbt glasværkets monogram, et særligt kontrolnummer og normal-cl-indholdet, og*
- 3. for hvilke glasværket til direktoratet har afgivet indeståelse for, at det virkelige rumindhold ligger inden for en nærmere fastsat afvigelse fra den istøbte angivelse.*

Fra den tid og indtil bestemmelsen gik af brug i slutningen af 1950'erne har danske spiritus og likørflasker været forsynet med den foreskrevne mærkning, der hos Kastrup og Holmegaard har set således ud:

18 Cl 35

a. Kastrup
18 cl. flaske, nr. 35.

HG.12 36cl.

b. Holmegaard
36 cl. flaske, nr. 12

Fig. 88. Mærkning i henhold til banderole-bestemmelserne af 1928

Som beskrevet står i Danske Flasker under afsnittet "FABRIKSMÆRKER" på side 110 og 112 om TOLDKONTROLNUMMER, fremgår det af teksten at der var 83 nr. fra Kastrup Glasværk samt 29 nr. fra Holmegaard Glasværk.

Dette blev starten til at gennemgå glasbogen fra A-Z for at søge frem diverse toldkontrolnummer. Efter en del bladren frem og tilbage fandt jeg frem til 53 nr. fra Kastrup og 10 nr. fra Holmegaard.

Med dette som oplæg påbegyndte jeg denne liste over Toldkontrolnummer. For at få listen komplet tog jeg kontakt til glaseksperten Mogens Schlüter, der som altid var venlig med hjælpende oplysninger; således blev listen komplet.

På efterfølgende 3 sider bringes den komplette liste over toldkontrolnummer fra KG. og HG., som var istøbt på flaskens hæl og under bunden på spiritus og likørflasker fra 1928 frem til 1967.

Poul Schjelder, Svenstrup maj 1994.

Kastrup Glasværk A/S TOLDKONTROLNUMMER i henhold til toldloven af 1924.

Toldkontrol NR.	Indhold og cl.	FIRMA - "TEKST istøbt på flaske" - Produktnavn m. m.
1	Punch 72-36-18	Marinus Møller og Co. "Flagg Punch"
2	Likør 36-18	Vilh. Christiansen A/S "L. Perret & Cie."
3	Genever 100	Carl Wandel & Søn.
4	Whisky 75-36	Vihl Christiansen A/S SANDY MAC.
5	Bitter 72-36	Marius Møller & Co. "S.L.von Oosten"
6	Rom 72-36-18	N. C. Rasmussen, Odense. "do."
7	Spiritus. 72-36	KG. Standardflaske. 72/36 cl. sherry.
8	Whisky 75-36	Hans Just. King George Whisky
9	Likør 50-36-25-12,5	KG. Standaedflaske. (Alfr. Jensen & Co. Aalborg.)
10	Likør 72-36	KG. Standardflaske. 72/36 cl. cacao-likør
11	Likør 50-36	KG. Standardflaske. 50/36 cl. benediklinerflaske.
12	Whisky 75-37,5	Vilh. Christiansen A/S "Hans Jørgensen Kjøbenhavn"
13	Caloric 72-36-18	KG. Standardflaske. 72/36/18 cl. caloric.
14	Likør 36-25	Vilh. Christiansen A/S "L. Perret & Co."
15	Rom/Portvin 72-36	KG. Standardflaske. 72/36 cl.
16	Likør. 25-10	Andreas P. Holm.
17	Whisky 75-36	S. L. Langhoffs Eftf. A/S "P.M."
18	Whisky 75	Cort Trap, Skive.
19	Likør 36	Vilh. Christiansen A/S Bourgognelikør.
20	Whisky 75	Arthur Fich.
21	Likør 18	Hülsens Vinimport. "L.E.F."
22	Whisky 75	Jens Helmbæk A/S "MITRA WHISKY"
23	Likør 36-18-10	S. L. Langhoffs Efts A/S
24	Whisky. 72	Waagepetersen Eftf. A/S
25	Likør 36	Knud Jørgsen, Hellerup. "do."
26	Rom 72-36	S. L. Langhoffs Eftf. A/S
27	Likør 72-36	P. F. Heering. "HEERING" curacaofla.
28	Whisky. 75	Vilh. Christiansen A/S "W. & A. Gilbey"
29	Spiritus. 36-18	Benny Golf. "von Bergen"
30	Likør 72-36	Peter F. Heering "HEERING" cacao
31	Cognac 72-36	Vilh. Christiansen A/S "Bardinet Cognac"
32	Likør 36	Peter F. Heering "HEERING" PALMET LIQUEUR
33	Whisky. 75	Georg Bestle A/S "Ainslie.s Whisky"
34	Whisky. 75	Carl Drøhse.
35	Punch 72-36-18-5,5	Louis Wolf. "Grönstedt." caloric.
36	Likør 50-36-25-12,5	A. Th. Andersen-Høyer.
37	Whisky. 75	Oscar Davidsen & Co. A/S
38	Whisky. 75	Carl Wandel & Søn "Canadian Club Whisky"
39	Likør 36	Carl W. Reffs. "BOLS LIQUEUR"
40	Whisky 75-36	Frederiksberg Vinkompagni A/S

Toldkontrol NR.	Indhold og cl.	FIRMA - "TEKST istøbt på flaske" - Produktnavn m.m.
41	Arrak 72-36	Vilh. Christiansen.
42	Rom 72-36	Vilh. Christiansen. "Negrita"
43	Cognac 72-36	Vilh. Christiansen.
44	Whisky 75-36	KG. Standardflaske. 75/36 cl. whisky
45	Likør 75-37	Mar. Møller & Co. "Benedictine"
46	Cognac 72-36	Georg Bestle A/S
47	Cognac 72-36-18	Waagepetersen Eftf. A/S
48	Cognac 72-36	KG. Standardflaske. 72/36 cl. cognac.
49	Bitter 24-5,5	Louis Wolf "ANGOSTURA BITTER"
50	Vermouth 100	KG. Standardflaske. 100 cl. vermouth.
51	Cognac 72	Vilh. Christiansen A/S
52	Whisky. 75	Jens Helmbæk A/S
53	Sherry 72	Herm. G. Dethlefsen A/S Aabenraa.
54	Likør 36	Vilh Christiansen A/S
55	Cognac 72-36	S. L. Langhoffs. A/S
56	? 6	Mar. Møller & Co. "Cederlund"
57	Genever 75-36	C. Kølerstrøm "J. H. Henkes."
58	Rom/Likør 72	Petersen & Hansen A/S Svendborg.
59	Rom 72-36	A/S Oskar Davidsen og Co.
60	Likør 36-18-12,5	KG. Standardflaske 10-kantede 18/36 cl. likør.
61	Cognac 72-36	Vilh. Christiansen A/S "Vilh. Christiansen"
62	Whisky 75	(Kork-N Seal) Vilh. Christiansen. m.fl.
63	Gin 75-18	Benni Golf.
64	? 36	Mar. Møller & Co.
65	Absint 50	Benni Golf.
66	Gin 75-36	Vilh. Christiansen C
67	Likør 36	Vilh. Christiansen A/S
68	Likør 36-18-12,5-6	Vilh. Christiansen A/S "PERRET"
69	Rom 72-36	Dorph Petersens Vinlager A/S
70	Likør 36	Skjold Burne
71	Gin 75-37,5	Carl W. Reffs. "Bols Silver Top Dry Gin"
72	Likør 36-18	Georg Bestle A/S "SAPINETTE"
73	Likør 25	C.F.Strøm "C. F. STRØM-COPENHAGEN"
74	Bjergvin 72-36	Hans Chr. Rasch. "RASCH"
75	Likør 36-18	Odense Vin Kompagni "VINGAARDEN"
76	Likør 36	Fritz Paustian jun. "FRITZ PAUSTIAN JUN. KBK."
77	Likør 36-18	Georg Bestle A/S "BESTLE"
78	Cognac 72-36	F. D. B.
79	Cognac 75-37,5	Lorentz Petersen A/S " L. P."
80	Hedevin 50	Georg Bestle A/S "BESTLE"

Kastrup Glasværk A/S TOLDKONTROLNUMMER i henhold til toldloven af 1924.
 Holmegaard Glasværk A/S do.

Toldkontrol		FIRMA - "TEKST istøbt på flaske" - Produktnavn m. m.
NR.	Indhold og cl.	
81	Vin. 72	Aug. Gerners Eftf. "Aug. Gerners Eftf. Denmark"
82	Likør 36	Carl W. Reffs. "Marie Brezard & Roger Bordeaux France."
83	Sherry 100	A/S Skjold Burne. " A/S Skjold Burne"
	*****	Holmegaard Glasværk A/S Toldk.nr.
1	Likør. 36	Peter F. Heering "do." cacaoликør.
2		??
3	Likør 37	Vilh. Christiansen RENAISSANCE orange-l.
4	Likør 18	Vilh. Christiansen --- do.---
5	Whisky. 36	T. Jespersen & Co. "Bols liqueur"
6	Likør 36-25-12,5	Alfr. Jensen & Co., Aalborg
7	Likør. 72-36-18	Louis Wolf. "Grönstedt"
8	Likør 36-18	Vilh. Meilsrtup.
9	Likør 6,3	Mar. Møller & Co. "Benedictine"
10	Bitter. 6,3	Marius Møller & Co. "EAGLE AROMATIC BITTER"
11	Whisky. 75	Carl Wandel & Søn. "Canadian Club Whisky"
12	Likør 75-72-36-25-6,3	Knud Jørgensen Hellerup. "do."
13	Likør. 36-18	Arthur Fich. "Arthur Fich, København"
14	Likør 36-18-5	Knud Jørgensen "Helmic København"
15	Cognac 100	Vilh. Christiansen A/S
16	Gin 75-36	Vilh. Christiansen "Vilh. Christiansen"
17	Likør 18	Vilh. Christiansen.
18	Lomme flaske. 18	Vilh. Christiansen.
19	Likør. 36-18	I.C. Teilmann & Co. Eftf. "Teilmann"
20	Likør. 36-18	F. D. B. "F.D.B." hvid flaske.
21	Likør. 72-36	F. D. B. "F.D.B." brun flaske
22	Likør 75	Vinkompagniet. "Vinkompagniet København"
23	Likør. 5,5	Marius Jensen (Konow) "San Michele"
24	Likør 50-25-12,5	Odense Vin Kompagni "Vingaarden Odense"
25	Likør 6	George Bestle A/S "Sapinette"
26	Likør 72-36	F. D. B. "(F.D.B.)"
27	Likør 36-18	Georg Bestle A/S "BESTLE"
28	Likør 36	Petersen & Hansen A/S Svenborg "Vinhuset P & H Svenborg"
29	Cognac 72-36-18	F. D. B. "F.D.B" (fla. med skruelåg)
30		
31		
32	Likør 36-18	se flaskebogen fig.443

"BUNDOPSTIKNING"

Som man kan læse i bogen Danske Flasker, er bundopstikning på flasker en sådan indretning så flasken ikke kommer til at "danse", samt for at skjule anhæftningen, sandt nok; men de efterfølgende forskellige bundopstikninger: høj rund - høj flad - høj med hul knop - høj med massiv knop - høj med spejl. Anvendt i flasker af typen : almdl.Franske. / Bordeaux / orig. Bord. / orig. Bord. med Knop. / orig. Bord. med spejl.

Man kan ikke undlade at funderer over hvad disse opstikning skulle gøre gavn for ? Et forsigtig gæt kunne være, en type for kendemærke for flaskens indhold, eller vinens kvalitet ol. finurligheder. "Det var evt. på denne måde man kunne skelne den ene type vin fra den anden, når man stod med en proppet flaske uden etiket ?"

Det eventuelle rigtige svar på dette efterlyses hermed, forresten hvordan ser en Bordeaux Flaske orig.Form Oliven med Spejl ud ?????

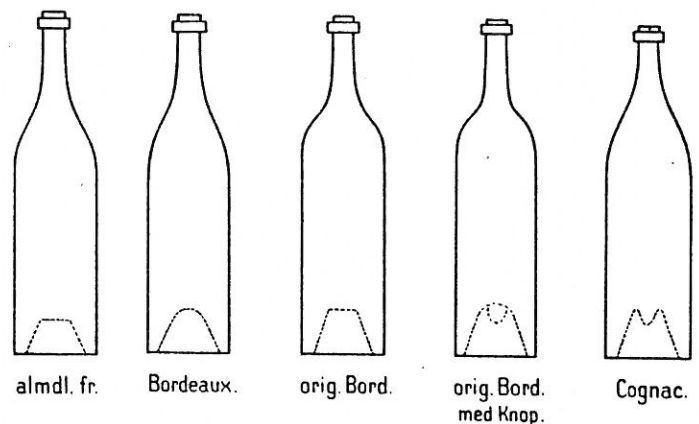
Denne form fremgår af "PRISLISTER" fra Glasværket i Aalborg 1899-1900-1903-1904, og Odense & Aarhus Glasværker 1907, samt Kastrup Glasværk 1922 - 1926 - 1927. ligeledes i Formbogen fra Glasværket i Aalborg 1917, Form.nr. 3066 og 3067, 3/4 og 3/8 Bordaux m/Spejl. Klapform Trit F.

Skulle nogle side inde med det forløsende svar, vil jeg blive lykkelig for at modtage en sådan oplysning.

Poul Schjelder.

Evt. svar sendes til GLASNYT/Glashistoriske Selskab Aalborg * 1976
Spartavej 3, 9270 Klarup.

GLASVÆRKET I AALBORG.		2 P.	1 P.	3/4 P.	2/5 P.	1/4 P.	3/16 P.	1/8 P.
Normal Flasker		8,00						
Bordeaux	do. oliven, med Spejl,							
	original Form	18,00	11,00					
do.	do. oliven, orig. Form,							
	med massiv Knop	15,00	18,00					
do.	do. oliven, orig. Form,							
	med hul Knop	18,00	11,00					
do.	do. gule	11,00	9,00					
do.	do. lyse	10,00	8,00					
Franske	do. grønne	8,50	6,50	6,50	6,00	6,00		
do.	do. hvide	25,00	16,00	12,00	10,00	10,00		
do.	do. halvhvide	15,00	18,00	10,00	9,00	9,00		
Cognac	do. lyse,							
	med massiv Knop	16,00	14,00		12,00			
do.	do. lyse, m. hul Knop	12,00	10,00		9,00			

Glasvennen Mogens Schlüter.

Et langt, engageret liv sluttede den 24.11.1994, hvor Mogens Schlüter døde efter længere tids sygdom.

Han var født d. 3. november 1918. Ved hans vugge, som var at finde i gæstehuset på Holmegaards Glasværk, stod det næsten skrevet, at han ville komme til at arbejde med glas. Faderen var nemlig driftsbestyrer på glasværket. Vejen hertil gik dog ad omveje, for efter studentereksamen fra Herlufsholm læste han til bygningsingeniør på Polyteknisk læreanstalt i København, og tog eksamen herfra i 1942. Drømmen var at komme ud i verden for at bygge.

Først i 1945 blev Mogens ansat på Holmegaards Glasværk. Man havde behov for nye ovne til den fuldautomatiske flaskeproduktion, og den unge ingeniør fik som noget af det første overdraget denne opgave. For at udnytte den nyeste teknologi blev han derfor sendt på studieophold i England hos et firma med speciale i konstruktion af glasovne.

Fra 1954 og frem til 1968 virkede han som driftsbestyrer og var dermed ansvarlig for en væsentlig del af værkets tekniske installationer og effektivitet. I 1968 blev han så udnævnt til underdirektør for kunstglasset. Frem til pensionen i 1985 vekslede arbejdsopgaverne, således var han i en periode fabrikschef for glasværket i Odense. Efter sin formelle pensionering fortsatte han dog som historisk konsulent for Holmegaard.

Igennem årene havde Mogens interesseret sig meget for Holmegaards historie og udviklingen i det traditionsrige håndværk, som holdes i hævd på glasværket. Med Holmegaards start i 1825 indledtes en fascinerende epoke i Danmarks industri- og kunstindustrielle historie. Mange glasværker fulgte efter rundt om i landet indtil ringen igen er sluttet og Holmegaard står alene tilbage.

Som noget ret unikt, også på europæisk plan, har Holmegaard bevaret en enestående prøvesamling af sin produktion gennem snart 170 år. Årsagen hertil er, at glasværket har

været forskånet for altødelæggende brande, fallitter og krige og samtidig har haft en fremsynet ledelse, som var sig bevidst, at den historiske dimension var et aktiv for dagens produktion.

Men samlingen på Holmegaard, og forøvrigt også produktionsprøver fra en række andre danske værker, som efterhånden blev lagt ind under Holmegaards vinger, var nok ikke blevet bevaret så intakt, hvis ikke Mogens havde vogtet den så vel. Han sørgede på bedste vis for, at glasværket i dag har et helt enestående aktiv for fremtiden, hvoraf der i dag kun vises en ganske lille del.

De mange års virke på glasværket gav Mogens en indsigt i mange aspekter af glassets komplicerede teknologi. Ved at kombinere denne tekniske kunnen med en bred kunst- og kulturhistorisk viden om glasproduktion både her i landet og i udlandet opnåede Mogens et overblik som kun få. Blandt fagkollegaer både herhjemme og ude omkring i verden gjorde det ham højt respekteret og anerkendt. Man lyttede gerne til ham.

Hans arbejde med glassets historie har resulteret i en stor foredragsvirksomhed og i en lang række bøger og artikler om dansk glas og glasproduktion. Blandt mange arbejder bør nævnes pionerværket "Dansk glas 1825-1925" fra 1963, som han skrev i samarbejde med museumsdirektør Peter Riismøller fra Aalborg og arkivar Alfred Larsen. Denne bog er nu kommet i tre oplag og er i dag stærkt efterspurgt. Lige til det sidste arbejdede Mogens på nye skriftlige arbejder, og var godt i gang med en bog om Fyens Glasværk.

Mogens Schlüter vil være savnet af mange, og for os der har haft den glæde af have kendt ham nærmere som menneske, og som sammen med ham har delt den store fælles interesse, er savnet dybt.

Nestoren er ikke blandt os mere.

Jan Kock
Glashistorisk Selskab.